अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग
टंगाल, काठमाडौं

मिति: २०८१।०३।०२ गते।

प्रेस विज्ञप्ति

विषयः अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विशेष अदालत काठमाडौंमा दायर भएका मुद्दाहरुमा विशेष अदालतबाट भएको फैसलाउपर आयोगलाई चित्त नबुझी सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका मुद्दाहरु।

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट विशेष अदालत, काठमाडौंमा दायर भएका मुद्दाहरुमा विशेष अदालतबाट बिभिन्न मितिमा फैसला भएका मध्ये गैरकानूनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको सम्बन्धी मुद्दाहरुमा आयोगको निर्णय अनुसार मिति २०८१।०३।०२ गते सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएको बिबरण देहायानुसार रहेको छ।

प्रवक्ता
नरहरि घिमिरे

देहायः

सि.नं	प्रतिवादीहरु	मुद्दा	आयोगको मागदावी	विशेष अदालतको फैसला र आधार	आयोगबाट सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन गरिएका आधारहरु
१	राम कुमार श्रेष्ठ, सरस्वती श्रेष्ठ र सरोज श्रेष्ठ (विशेष अदालतको मुद्दा नं. ०७८-CR-००५५ र फैसला मिति २०८०/०६/०८)	गैरकानूनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको।	प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न आधार कारण र प्रमाणहरुबाट प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले सार्वजनिक सेवामा प्रवेश गरेको मिति २०२६/१२/१८ गतेदेखि मिति २०७२/०९/०८ गतेसम्मको जाँच अवधिमा आर्जन गरेको वैध आय **रु. ६,९०,१६,६२७।४०छ करोड नब्बे लाख सोह हजार छ सय सत्ताइस र पैसा चालिस मात्र)** को तुलनामा सोही अवधिमा निजले **रु. ११,३५,४४,२९४।३८** खर्च तथा लगानी (व्यय) गरेको देखिँदा निजको आय भन्दा बढी खर्च तथा लगानी गरेको रकम **रु. ४,४५,२७,६६६।९८ (अक्षेरेपि चार करोड पैंतालिस लाख सत्ताइस हजार छ सय छयसाठ्ठी र पैसा अन्ठानब्बे मात्र)** बराबरको सम्पत्तिको स्रोत खुलेको नदेखिएबाट उक्त सम्पत्ति गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको देखिँदा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५ एवम् प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (१) बमोजिमको	**फैसलाः** आंशिक वादी दावी पुग्ने। **विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारः** **आयतर्फः** **(क) जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त रकमः** ▪ यस शीर्षकमा जाँच अवधिमा आयोगबाट जम्मा रु. २,३४,८९,५५०।– गणना गरिएकोमा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले निजको जग्गा बिक्रीबाट रु. २,५१,२४,३००।– थप गणना हुनुपर्ने जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, आरोपपत्रको पृ. १२, १३ र १४ मा प्रतिवादीले बिक्री गरेको घर र जग्गाहरुको विवरणमा प्रतिवादीले यस शीर्षकमा रु. ४,५४,६९,२५०।– आय गरेको देखिएकोमा प्रतिवादीले केही कित्ता नं. का जग्गाहरु खरिद गर्दा नै आय स्रोत नपुगेकोले बिक्री गर्दा प्राप्त रकम आय स्रोतले नखामेको हदसम्म गणना नगरेको भन्ने देखिएको। प्रतिवादीको आय समग्रमा गणना गरिनुपर्ने भनी सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका आधारमा प्रतिवादीको सो आय घटाएको हदसम्म वादीले गरेको गणना त्रुटिपूर्ण देखिएकोले आरोपपत्रमा उल्लिखित विवरणको आय रु. ४,८५,६९,२५०।– नै कायम गरी गणना गर्नुपर्ने देखिएको। ▪ यसैगरी, प्रतिवादीका एकासगोलका पिता टेकबहादुर श्रेष्ठको नाममा रहेका कि.नं. ३०२, ३१०, ३११, ३१२ र ३१३ का जग्गाहरु रु. ४४,६००।– मा बिक्री भएको मिसिल संलग्न राजिनामाका लिखतहरुबाट देखिँदा सो आय पनि प्रतिवादीको आयमा गणना गर्नुपर्ने देखिएको। ▪ यसरी, प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको यस शीर्षकमा जम्मा रु. ४,८६,१३,८५०।–हुने देखिएको। **(ख) प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतले बीमा प्रिमियम वापत प्राप्त फिर्ता रकमः** ▪ यस शीर्षकमा जाँच अवधिमा आयोगबाट जम्मा रु.	**प्रस्तुत मुद्दामा वादी र प्रतिवादीको अन्यथा जिकिर नभएका तथा मुख मिलेका आय/व्ययतर्फका शीर्षकहरु बाहेक, सम्मानित विशेष अदालतबाट देहाय बमोजिम आय शीर्षकहरुमा आयोगले मूल्याङ्कन गरी कायम गरेको रकमलाई मान्यता नदिई अन्यथा तथा फरक अंक कायम गरी भएको फैसला देहाय बमोजिमका कानुनी आधार र प्रमाणहरुबाट सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेकोः** **(क) आयतर्फः** **(अ) जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त रकमः** ▪ प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको सम्पत्तिको जाँच अवधि आय र व्ययको आधारमा आय व्यय कायम गरिएका विषयहरुको अवधिगत तालिका तयार गर्ने क्रममा निज प्रतिवादीको आय भएको रकम भन्दा व्यय भएको रकम बढी भएकोमा र निजले उक्त रकमको स्रोत समेत पुष्टि गर्न नसकेकोमा सोही बिन्दुसम्म एक जाँच अवधि कायम गरी आय व्यय कायम गरिएका विषयहरुको अवधिगत तालिका विभिन्न १९ खण्डमा वर्गीकरण गरी १९ वटा जाँच अवधि कायम गरिएको हो[1] र उक्त जाँच अवधिको अन्य कुनै मापदण्ड रहेको अवस्था छैन। यसरी, आय भएको रकम भन्दा व्यय भएको रकम बढी भएको र त्यस्तो बढी हुन गएको रकमको स्रोत पुष्टि हुन नसकेको अवस्थामा जाँच अवधि कायम हुने हो। प्रस्तुत मुद्दामा आरोपपत्रको पृष्ठ ६१ देखि पृष्ठ ११६ सम्म १९ वटा खण्डमा वर्गीकरण गरी १९ वटा जाँच अवधि कायम गरी प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको वैद्य आय तथा आर्जन, व्यय/खर्च तथा लगानी र वैद्य आय बचत सम्बन्धमा विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरी निज प्रतिवादीको सम्पत्तिको वैधता परीक्षण तथा अनुसन्धान गरी आय र व्ययको तुलनात्मक विवरण सहित स्पष्ट र किटानी मागदावी लिई निज प्रतिवादीको आय व्यय कायम गरिएका विषयहरुको अवधिगत तालिका उल्लेख भएको आरोपपत्र पेश भएको। ▪ प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको आय व्ययको मूल्याङ्कन गर्ने क्रममा निज प्रतिवादीले जग्गा खरिद गर्दाका बखत नै आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भए/नभएको र वैद्य बचत मौज्दात आयले खामे/नखामेको विषय सोही बखत हेरिने तथा मूल्याङ्कन गरिने विषय भएको। अघिल्लो अवधिमा आर्जन गरेको गैरकानुनी सम्पत्तिलाई पछिल्लो अवधिमा आर्जित वैद्य सम्पत्तिले परिपूरण गर्न सकिने तर्क आफैमा तार्किक र कानुन संगत देखिँदैन। सम्मानित विशेष अदालतबाट लिइएको आधार बमोजिम यो विषयमा प्रतिवादीको आय र व्ययको समग्रतामा हेर्ने हो भने जग्गा खरिद गर्दाका बखतको आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भए/नभएको र वैद्य बचत मौज्दात आयले खामे/नखामेको विषयले परीक्षणको क्रममा स्थान नै नपाउने हुँदा यो विषयको औचित्य नै समाप्त भई गैरकानुनी रुपमा बढेबढाएको सम्पत्तिले वैद्यता पाउने र White Collar Crime को रुपमा परिभाषित गैरकानुनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको मुद्दा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को मकसद विपरीत हुन जाने देखिएको। ▪ यसै सन्दर्भमा, सम्मानित सर्वोच्च अदालतको पूर्ण इजलासबाट "...जाँच अवधिमा प्रतिवादीले आर्जन गरेको सम्पत्ति र गरेको खर्च कानूनी रुपमा भएको आयबाट स्रोत पुष्टि गर्न सक्नुपर्दछ। ...श्रोत पुष्टि नभएको

[1] गैरकानूनी सम्पत्ति अनुसन्धान कार्यविधि, २०७८ को दफा ९(३)(ट)(ठ)

कसूर गरेको पुष्टि भएकोले **बिगो रु. ४,४५,२७,६६६।९८ (अक्षेरेपि चार करोड पैंतालिस लाख सत्ताइस हजार छ सय छयसाठी र पैसा अन्ठानब्बे मात्र)** कायम गरी निजलाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५, दफा ३, दफा २९(२) र दफा १६ग र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम सजाय हुनका र निज प्रतिवादी नेपाल सरकारको पूर्व सचिव एवम् पूर्व मन्त्री समेत भई सार्वजनिक पदको जिम्मेवारीमा रहेको देखिँदा निजलाई भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २४ बमोजिम सजाय हुनका साथै निज राम कुमार श्रेष्ठले जाँच अवधिमा आर्जन गरेको स्रोत नखुलेको **रु. ४,४५,२७,६६६।९८ (अक्षेरेपि चार करोड पैंतालिस लाख सत्ताइस हजार छ सय छयसाठी र पैसा अन्ठानब्बे मात्र)** बराबरको चल अचल सम्पत्ति र **अपुग बिगो रु. ३,७६,७६,७१३।०४** समेत

८,२२,३४८।२२ कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले निजको सो आय रु. ११,६६,९१५।– रहेकोमा आयोगले रु. ३,४४,५६६।७८ कम गणना गरेको भनी जिकिर लिएको।

- यस सम्बन्धमा, आयोगले बीमा प्रिमियम वापत प्राप्त फिर्ता रकम गणना गर्दा बीमा प्रिमियम भुक्तानी गर्दाको अवधिमा आय स्रोतको नखामेको प्रतिशतको हदसम्म सो आय घटाई गणना गरेको भन्ने आरोपपत्रको आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क्र.सं. ११७, १५७, १७१, १७९, १८४, २३४, २४६, २७६, ३४२, ३७०, ४१४, ४४४ र ४४५ मा भएको विवरणबाट नै देखिन्छ। प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा नै गणना गरिनुपर्ने भन्ने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका आधारमा वादीले सो हदसम्म गरेको गणना मिलेको नदेखिएकोले आय-व्ययको उल्लिखित क्र.सं. मा रहेको प्रतिवादीको आय समग्रतामा गणना गर्दा जम्मा रु. ११,१६,९१५।–हुने देखिएको।

(ग) प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतले बैंकहरुबाट प्राप्त ब्याज वापतको रकम:

यस शीर्षकमा जाँच अवधिमा आयोगबाट जम्मा रु. २८,३०,१७७।–कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले निजको सो आय जम्मा रु. ४१,५७,६२७।– रहेकोले वादीले रु. १३,२७,४५०।– कम गणना गरेको भनी जिकिर लिएको देखिएको। यस सम्बन्धमा, आयोगले प्रतिवादीको आय स्रोतले नखामेको भन्ने आधारमा सो आय गणना नगरेको भन्ने देखिएको। प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा गणना गरिनुपर्ने सिद्धान्त समेतका आधारमा वादीको सो हदसम्मको गणना मिलेको नदेखिँदा वादीले कम गणना गरेको रु. २,९५,५२०।– थप गरी गणना गर्दा प्रतिवादीको यस शीर्षकमा जम्मा रु. ३१,२५,६९७।– कायम हुने

सम्पत्तिबाट बढे बढाएको सम्पत्ति स्वतः जफत हुने व्यवस्था भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २९ख ले गरेको..."2 भन्ने सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। त्यसैगरी, सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट कुनै पनि व्यक्तिको नाममा रहेको सम्पत्तिबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि सोही व्यक्तिको आम्दानीको स्रोत बन्न सक्ने नै हुन्छ, तर आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्नैं पर्ने हुन्छ3 भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। त्यस्तै, सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट जाँच अवधिमा खरिद गरिएको जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त रकमलाई आयको रुपमा मान्यता दिइन्छ भने उक्त जग्गा खरिदको स्रोत पनि पुष्टि गर्नु पर्छ तथा आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भएमा उक्त सम्पत्तिबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि स्वतः वैध आर्जन हुने र आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न नसकेमा त्यस्तो सम्पत्तिबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि स्वतः अवैध हुने4 भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको। यसरी, खरिद वा लगानी गरिएको सम्पत्तिबाट आर्जन गरेको तथा बढेबढाएको आय दावी गर्ने व्यक्तिले मूलधन अर्थात खरिद वा लगानी गरिएको सम्पत्तिमा भए गरेको शुरु लगानीको स्रोत पुष्टि गर्नुपर्ने हुन्छ।

- प्रस्तुत मुद्दामा निम्न बमोजिमका जग्गाहरुको शुरु खरिद मूलधनको स्रोत पूर्ण तथा आंशिक रुपमा खुल्न आएकोले आयोगबाट उल्लिखित जग्गाहरु बिक्रीबाट प्राप्त जम्मा रु. २,३४,८९,५५०।– प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको वैध आयमा गणना गरिएको देखिएको:

क्र.सं.	**जग्गा धनी**	**जग्गाको विवरण**					**र.नं. र बिक्री मिति**	**जग्गा खरिदकर्ता**	**बिक्री मूल्य (रु.)**
		जिल्ला	**गा.वि.स./ गा.पा./ न.पा.**	**वडा नं.**	**कित्ता नं.**	**क्षेत्रफल**			
१	कृष्ण कुमारी श्रेष्ठ	गोरखा	आरुचनौट	१	२०६	०-१-१-०	१०६०३, २०५७/०३/२०	पञ्चरत्न बज्राचार्य	५,०००
२	राम कुमार श्रेष्ठ	काठमाडौं	धापासी	८ख	५८६	०-४-०-०	२०६३/१०/१७	-	१,४७,३००
३	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	काभ्रेस्थली	५ख	१४	०-१५-०-०	२६०७, २०६५/०५/०३	गोविन लामा	७,५०,०००
४	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	का.म.न.पा.	१६	२३०, ३१०	०-०-२-०, २५.८५	१०७०१ घ, २०६५/११/०८	ईश्वरी देवी गौली	३,००,०००

---

[2] *युवराज शर्मा वि. नेपाल सरकार,* मुद्दाः गैरकानूनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको, मुद्दा नं. ०७१-NF-००२१, फैसला मितिः २०७९/०३/२८, सर्वोच्च अदालत, पूर्ण इजलास, पृष्ठ १०१ (https://supremecourt.gov.np/court/public/media/2024_05/f2721646359d660f06666bb90ef6d300.pdf, accessed on June 14, 2024)

[3] *नेपाल सरकार वि. बद्रीनाथ श्रेष्ठ,* मुद्दाः भ्रष्टाचार (ने.का.प. २०७२, अंक ८, नि.नं. ९४४९)

[4] *नेपाल सरकार वि. खुमबहादुर खड्का समेत,* मुद्दाः भ्रष्टाचार (ने.का.प. २०६९, अंक ५, नि.नं. ८८३२)

साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १६ग तथा दफा २९(१) र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ४७ तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ख बमोजिम जफत/असुल उपर हुन मागदावी लिइएको देखिन्छ।

साथै, प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले गैरकानुनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी निजको श्रीमती सरस्वती श्रेष्ठ र छोरा सरोज श्रेष्ठको नाममा राखेको देखिँदा खरिद तथा लगानी गरिएको चलअचल सम्पत्तिहरुको स्रोत नखुलेको बराबरको भाग साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १६ग तथा दफा २९ को उपदफा (१) र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ४७ तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ख बमोजिम जफत गर्ने प्रयोजनार्थ मात्र प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको श्रीमती सरस्वती श्रेष्ठ र छोरा सरोज श्रेष्ठ समेतलाई प्रतिवादी कायम गरी स्रोत नखुलेको सम्पत्ति जफत गरी पाउन मागदावी लिइएको।

देखिएको।

(घ) सवारी साधन बिक्रीबाट प्राप्त रकमः

यस शीर्षकमा आयोगबाट बा. ३ च ५२९३ नम्बरको सवारी साधन (कार) रु. ४,००,०००।– मा बिक्री गरेको भए तापनि उक्त सवारी साधन खरिद गर्दा ४०.२२% स्रोत मात्र खुलेको भनी सोही अनुसार रु. १,६०,८८०।– गणना गरिएको। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादिको आय-व्यय समग्रतामा गणना गरिने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजिरसमेतका आधारमा वादीले कम गणना गरेको हदसम्म मिलेको नदेखिँदा लिखतको बिक्री मूल्य अनुसार प्रतिवादीको सो आय रु. ४,२०,०००।–कायम हुने देखिएको।

(ङ) सापटी रकम फिर्ता (छोरी रश्मी श्रेष्ठ र ज्वाइँ संजय श्रेष्ठ):

यस शीर्षकमा आयोगबाट प्रतिवादीले विभिन्न मितिमा छोरी र ज्वाईलाई सापटी दिँदाको अवस्थामा स्रोत नपुगेको हकमा स्रोत नपुगेको हदसम्म रकम घटाई बाँकी रकम जम्मा रु. १,८३,३९,७२९।–प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएको। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा गणना गरिनुपर्ने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारमा प्रतिवादीको सो आय आरोपपत्रको पृ. ३१-३२ मा राखिएको सूची बमोजिम नै रु. २,०७,६८,९७९।–कायम हुने देखिएको।

(च) प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको जाँच अवधिको आय सम्बन्धमा आयोगबाट **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको पेन्सन वापत प्राप्त रकम** रु. ११,३३,३७८।८०; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले कर्मचारी सञ्चय कोषबाट प्राप्त रकम** रु. ८,०४,४३०।६३; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले नागरिक लगानी कोषबाट प्राप्त रकम** रु. २,४०,९३९।३२; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले नागरिक लगानी कोषको बीमा फिर्ता वापतको रकम** रु. २५,०००।–; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ अवकाश हुँदा प्राप्त भुक्तानी रकम** रु. ५,८१,४९०।–; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ मन्त्री हुँदा प्राप्त गरेको तलब भत्ता** रु. २,८९,११०।५० र **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले प्राप्त गरेको भत्ता वापतको रकम**

						व.मि.			
५	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	का.म.न.पा.	१६	३०८	४७.७० व.मि.	१०७०० ख, २०६५/ ११/०८	रामकृष्ण ओलिया	३,००,०००
६	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	का.म.न.पा.	१६	३०९	१२७.२० व.मि.	१०६९९ ख, २०६५/ ११/०८	गोमा धिताल	१०,००,०००
७	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	विष्णु	३ख	२१७	०-१२-०-०	१८३१, २०६९/ ०७/०२	कपिल भण्डारी	५०,८७,२५०
८	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	धर्मस्थली	७ख	१०२	१-१०-०-०	२८७०, २०७१/ ११/१०	गीता तिमिल्सिना	१,५०,००,०००
९	सरस्वती श्रेष्ठ	काठमाडौं	स्यूचाटार	८ख	५९९, ६०१	०-३-०-२, ०-०-१-३	३५८, २०७२/ ०५/२७	डम्बर श्रेष्ठ	९,००,०००
								जम्मा	**२,३४,८९,५५०**

- प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले माथि तालिकामा उल्लिखित जग्गाहरु बिक्रीबाट प्राप्त गरेको वैद्य आय जम्मा रु. २,३४,८९,५५०।– मात्र कायम हुनुपर्नेमा सो बमोजिम कायम नगरी माथि उल्लिखित सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत सम्मानित विशेष अदालतबाट प्रतिवादीको आय समग्रमा गणना गरिनुपर्ने भनी आरोपपत्रको पृष्ठ १२, १३ र १४ को "१.४.३ बिक्रि गरेको घर र जग्गाको विवरण" को आय रु. ४,८५,६९,२५०।— आयमा कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको।
- मिसिल संलग्न राजिनामाका लिखतहरुबाट प्रतिवादीका एकासगोलका पिता टेकबहादुर श्रेष्ठको नाममा रहेका कि.नं. ३०२, ३१०, ३११, ३१२ र ३१३ का जग्गाहरु रु. ४४,६००।– मा बिक्री भएको देखिई सो आय पनि प्रतिवादीको आयमा गणना गरी भएको फैसला सो हदसम्म मनासिब देखिएको। यसरी, यस शीर्षकमा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको कूल वैध आय रु. २,३५,३४,१५०।– कायम हुने देखिएको।
- प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतले बीमा प्रिमियम वापत प्राप्त फिर्ता रकमः
- यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम प्रस्तुत मुद्दामा विभिन्न बीमा कम्पनीहरुबाट बीमा अवधि पुरा भई रकम फिर्ता तथा Survival Benefit वापत प्राप्त गरेको रकमको हकमा आयोगबाट प्रतिवादीले प्रिमियम वापतको रकम तिर्दाको बखत स्रोत नपुगेको रकम घटाई बाँकी हुन आउने रकमलाई प्रतिशतको आधारमा जम्मा रु. ८,२२,३४८।२२ प्रतिवादीको आयमा गणना गरिएको।

				रु. २,७३,१५५।– कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले विवाद नगरेकाले वादी दावी बमोजिमको आय कायम हुने देखिएको। (छ) प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको अन्यथा जिकिर रहेकोमा आयोगको दावी बमोजिम नै **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको पारिश्रमिक (तलब) (७०%)** रु. १३,७५,४३८।४०; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले रेमिट्यान्स मार्फत प्राप्त गरेको रकम** रु. १,६२,०७,७५०।– र **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतले शेयर लाभांश वापत प्राप्त गरेको रकम** रु. १७,८७,५१७।०४ प्रतिवादीको आयमा कायम हुने गरी सम्मानित विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिएको। (ज) **आयोगले गणना नगरेका तर प्रतिवादीले जिकिर लिएका आयका निम्न थप शीर्षकहरुको सम्बन्धमाः** **(अ) कृषि आयः** ▪ प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको एकासगोलको खेतियोग्य ३५ रोपनी जग्गा रहेको स्वीकार गरेको अवस्थामा सोको आय शून्य गरेको वादी दावी नमिलेको। यस सम्बन्धमा, सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित मापदण्डसमेतका (नेपाल सरकार वि. रामाज्ञा चतुर्वेदी समेत, ने.का.प. २०६८, अङ्क ६ नि.नं. ८६३०, पृष्ठ ९१७) आधारमा प्रतिवादीको ३५ रोपनी जग्गाको जाँच अवधि वि.सं. २०२६ सालदेखि २०४५ सालसम्म प्रति वर्ष बालीको आय रु. ४३,०००।– र हिउँदे बालीको आय रु. २३,०००।– समेत गरी वार्षिक आम्दानी रु. ६६,०००।– हुने देखिँदा २० वर्षको कूल आय रु. १३,२०,०००।– गणना गरिदिएको। ▪ त्यसैगरी, वि.सं. २०४५ सालदेखि २०५० सालसम्म जग्गा अँधियामा दिएको देखिँदा प्रति वर्ष आय रु. ३३,०००।– का दरले ५ वर्षको आय रु. १,६५,०००।– हुने गरी गणना गरिदिएको। ▪ त्यस्तै, वि.सं. २०५० सालदेखि जाँच अवधिसम्मको वार्षिक आय वर्षे बालीको रु. ५४,०००।– र हिउँदे बालीको रु. २७,०००।– गरी वार्षिक आय रु. ८१,०००।– गणना गर्दा अँधियामा दिएको देखिँदा	▪ सम्मानित विशेष अदालतबाट प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा नै गणना गरिनुपर्ने भन्ने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका आधारमा वादीले प्रतिवादीले प्रिमियम वापतको रकम तिर्दाको बखत स्रोत नपुगेको रकम घटाई बाँकी हुन आउने रकमलाई प्रतिशतको आधारमा गणना गरेको मिलेको नदेखिएको भनी यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत यस शीर्षकमा रु. ११,१६,९१५।– कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको। **(आ) प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतले बैंकहरुबाट प्राप्त ब्याज वापतको रकमः** ▪ यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम प्रस्तुत मुद्दामा विभिन्न आ.व. मा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ र निजको परिवारको सदस्यको नाममा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको खाताहरुको मौज्दात रकमको ब्याज वापत प्राप्त गरेको रकमको स्रोत नखुलेको अवस्था देखिएको हुँदा आयोगबाट यस शीर्षकमा जम्मा रु. २८,३०,१७७।– प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएको देखिन्छ। ▪ सम्मानित विशेष अदालतबाट प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा नै गणना गरिनुपर्ने भन्ने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका आधारमा वादीले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुमा रहेको खाताहरुको मौज्दात रकमको ब्याज वापत प्राप्त गरेको रकमको स्रोत नखुलेको अवस्था देखिई सोही बमोजिम कम गणना गरेको मिलेको नदेखिएको भनी यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत यस शीर्षकमा रु. ३१,२५,६९७।– कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको। **(इ) सवारी साधन बिक्रीबाट प्राप्त रकमः** ▪ यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम प्रस्तुत मुद्दामा आ.व. २०६९/०७० मा बा. ३ च ५२९३ नम्बरको कार रु. ४,००,०००।– बिक्री भएता पनि उक्त सवारी साधन खरिद गर्दा ४०.२२% मात्र स्रोत खुलेको देखिँदा सोही अनुसार गणना गरी रु. १,६०,८८०।– प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएको देखिन्छ। त्यसैगरी, आ.व. २०७१/०७२ मा बा. १ प ९७८० नम्बरको मोटरसाइकल बिक्रीबाट प्रतिवादीले प्राप्त गरेको रकम रु. २०,०००।– प्रतिवादीको आयमा गणना गरिएको देखिन्छ। यसरी, आयोगबाट यस शीर्षकमा जम्मा रु. १,८०,८८०।– प्रतिवादीको आयमा गणना गरिएको। ▪ सम्मानित विशेष अदालतबाट प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा गणना गरिने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजिरसमेतका आधारमा वादीले बा. ३ च ५२९३ नम्बरको कारको हकमा कम गणना गरेको हदसम्म मिलेको नदेखिएको भनी यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत यस शीर्षकमा जम्मा रु. ४,२०,०००।– कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको। **(ई) सापटी रकम फिर्ता (छोरी रश्मी श्रेष्ठ र ज्वाइँ संजय श्रेष्ठ):** ▪ यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठका छोरी रश्मी श्रेष्ठ र छोरी ज्वाइँ संजय श्रेष्ठले निज प्रतिवादीलाई सापटी फिर्ता गरेको रकमको सम्बन्धमा प्रतिवादीहरु राम कुमार श्रेष्ठ र सरस्वती श्रेष्ठसमेतले सापटी रकम दिँदाको अवस्थामा स्रोत पुगेको हकमा पुरै रकमलाई आयमा गणना गरिएको र स्रोत नपुगेको हकमा स्रोत नपुगेको रकम बराबरको रकम घटाएर बाँकी हुन आउने रकमलाई मात्र गणना गरी आयोगबाट यस शीर्षकमा जम्मा

प्रति वर्ष रु. ४०,५००।– का दरले मानो छुट्टिएको मिति २०५८ सालसम्मको ८ वर्षको आय रु. ३,२४,०००।– हुने देखिएको।

- त्यस्तै, मानो छुट्टिएपछि प्रतिवादीसँग आमासमेत अंशियार रहेकोले ५ भागको २ भाग गर्दा प्रति वर्ष रु. १६,२००।– का दरले वि.सं. २०६८ सालसम्मको आय रु. १,६२,०००।– हुने देखिएको।
- यसरी, प्रतिवादीको यस शीर्षकमा कूल जम्मा रु. १९,७१,०००।– गणना हुने देखिएको।

(आ) घर बहाल आयः

- प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले जिल्ला गोरखा, आरुचनौट गा.वि.स. को कि.नं. २२४ को जग्गामा रहेको घरको बहाल संझौता पेस भएको देखिँदा बहाल लागेको पुष्टि भई सोको प्रति वर्ष रु. ५४,०००।–को दरले सम्झौता बमोजिम ३ वर्षको बहाल आय रु. १,६२,०००।– गणना हुनुपर्ने देखिएको।
- त्यसैगरी, प्रतिवादीको जिल्ला काठमाडौं, का.म.न.पा. वडा नं. २६, कि.नं. ७४ मा मिति २०४४/०४५ मा दोस्रो तल्ला निर्माण भएपछि भुइँ तल्ला बहालमा दिएको प्रतिवादीको जिकिर यथार्थपरक देखिँदा प्रतिवादीको जिकिर बमोजिम वि.सं. २०४५ सालदेखि २०५० सालसम्मको आय रु. ७२,०००।– गणना हुने देखिएको।
- यसरी, प्रतिवादीको घर बहाल आय जम्मा रु. २,३४,०००।– कायम हुने देखिएको।

(इ) ट्यूशन वापतको आयः

प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ अंग्रेजी भाषाको माध्यमिक शिक्षक रहेको र अंग्रेजी भाषाको ट्यूशनको मागसमेत हेर्दा प्रतिवादी शिक्षण पेशामा रहेको अवधि वि.सं. २०२६ देखि २०३५ सम्म तत्कालीन आयसमेतका आधारमा रु. ५६,०००।–को एक चौथाईले हुने रु. १४,०००।– यस शीर्षकमा प्रतिवादीको आयमा गणना गरिदिएको।

(ई) दान दक्षिणा वापतको रकमः

प्रतिवादीले सरस्वती श्रेष्ठसँग विवाह हुँदा टिकाटालो गोड्धुवामा रु. १,२५,०००।– प्राप्त गरेको जिकिर

रु. १,८३,३९,७२९।–प्रतिवादीको आयमा गणना गरिएको।

- सम्मानित विशेष अदालतबाट प्रतिवादीको आय-व्यय समग्रतामा गणना गरिनुपर्ने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्तसमेतको आधारमा प्रतिवादीको सो आय आरोपपत्रको पृष्ठ ३१-३२ मा राखिएको सूची बमोजिम नै रु. २,०७,६८,९७९।– कायम हुने देखिएको भनी यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत यस शीर्षकमा जम्मा रु. २,०७,६८,९७९।–प्रतिवादीको आयमा गणना हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको।

(उ) आयोगबाट **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले विदेश भ्रमणबाट प्राप्त गरेको भत्ता (७०%)** रु. ६,३५,७३३।४९ प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएकोमा सम्मानित विशेष अदालतबाट उक्त आय शीर्षकमा रु. ७,४७,३६०।– प्रतिवादीको आयमा कायम गरी भएको फैसला उपर पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर नरहेको।

(ऊ) आयोगबाट गणना नगरिएका तर प्रतिवादीले जिकिर लिएका आयका थप शीर्षकहरु अन्तर्गत **कृषि आय** रु. १९,७१,०००।–; **घर बहाल आय** रु. २,३४,०००।–; **ट्यूशन वापतको आय** रु. १४,०००।– र **दान दक्षिणा वापतको रकम** रु. १,००,०००।– प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएकोमा पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर नरहेको।

(ख) व्यय तर्फ आयोगबाट **मूल्याङ्कन प्रतिवेदन बमोजिमको घर निर्माण खर्च** रु. १६,७७,५३०।–; **सापटी दिएको (छोरी रश्मी श्रेष्ठ र जवाइँ संजय श्रेष्ठ)** रु. २,१८,२३,६२५।–; **अन्य व्यक्तिहरुलाई सापटी दिएको रकम** रु. १,६९,३०,०००।–र **सुन चाँदी खरिद खर्च** रु. ८,२६,०००।–प्रतिवादीको व्ययमा कायम गरी भएको फैसला उपर पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर नरहेको।

प्रस्तुत मुद्दामा आयोगबाट **रु. ४,४५,२७,६६६।९८ (अक्षरेपि चार करोड पैंतालिस लाख सत्ताइस हजार छ सय छयसाठ्ठी र पैसा अन्ठानब्बे मात्र)** बिगो कायम गरिएकोमा माथि विवेचित आधार, कारण र मिसिल संलग्न प्रमाणहरुबाट आयोगको मागदावी तथा जिकिर, प्रतिवादीको जिकिर र सम्मानित विशेष अदालतको मूल्याङ्कन समेतका आधारमा प्रतिवादीले जम्मा **रु. ३,८१,६७,६९४।४२ (अक्षरेपि तीन करोड एकासी लाख सडसाठ्ठीहजार छ सय चौरानब्बे र पैसा बयालीस मात्र)** बराबरको सम्पत्ति गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको पुष्टि भएको।

अतः माथि विवेचित आधार, कारण र मिसिल संलग्न प्रमाणहरुबाट आयोगले कायम गरेको प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको जाँच अवधिको व्यय जम्मा **रु. १०,९६,५९,५४८।३३ (अक्षरेपि दश करोड छयानब्बे लाख उनान्साठ्ठी हजार पाँच सय अड्चालिस र पैसा तेत्तिस मात्र)** र जाँच अवधिको वैधानिक आय **रु. ७,१४,९१,८५३।९१ (अक्षरेपि सात करोड चौध लाख एकानब्बे हजार आठ सय तिरपन्न र पैसा एकानब्बे मात्र)** देखिएकोले निज प्रतिवादीले **रु. ३,८१,६७,६९४।४२ (अक्षरेपि तीन करोड एकासी लाख सडसाठ्ठीहजार छ सय चौरानब्बे र पैसा बयालीस मात्र)** बराबरको सम्पत्ति गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको पुष्टि भएको देखिन्छ। सम्मानित विशेष अदालतबाट आंशिक वादी दावी पुग्ने ठहर गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेकोले उक्त त्रुटिपूर्ण फैसला बदर गरी प्रस्तुत पुनरावेदन जिकिर बमोजिम प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले गैरकानूनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी अर्का प्रतिवादीहरु सरस्वती श्रेष्ठ र सरोज श्रेष्ठको नाममा उक्त गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति राखी भ्रष्टाचार गरेको ठहर गरी आयोगको मागदावी

				गरेकोमा सामाजिक परम्परा, प्रतिवादीको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतसमेतका आधारमा न्यायिक अनुमान गरी यस शीर्षकमा रु. १,००,०००।– गणना हुने देखिएको। **व्ययतर्फः** **(क)मूल्याङ्कन प्रतिवेदन बमोजिमको घर निर्माण खर्चः** यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. १७,९४,२७६।०५ कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले निजको वास्तविक खर्च रु. ६,०९,६६६।– मात्र रहेकोले आयोगले रु. ११,८४,६१०।०५ अधिक गणना गरेको भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवेदन अनुसार घरको संरचनातर्फ जम्मा रु. ५,८३,७३०।– रहेकोमा सोको ठेक्का कर र ओभरहेड खर्च समेत २०% ले हुने रु. १,१६,७४६।– घटाउँदा संरचनातर्फको मूल्य जम्मा रु. ४,६६,९८४।– हुने देखिई घरको इलेक्ट्रिकल र इलेक्ट्रोनिक्स सामानहरुको मूल्य अन्यथा रहेको नदेखिँदा प्रतिवादीको यस शीर्षकमा रु. १६,७७,५३०।– कायम हुने देखिएको। **(ख) सापटी दिएको (छोरी रश्मी श्रेष्ठ र ज्वाइँ संजय श्रेष्ठ):** ▪यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. २,४२,३३,६२५।– प्रतिवादीको व्ययमा कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले वास्तविक व्यय जम्मा रु. २,०९,२३,६२५।– रहेको भनी जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क्र.सं. ४०३ मा छोरी रश्मी श्रेष्ठलाई दिएको रु. ४,५०,०००।– तालिकाको क्र.सं. ४१० मा पुनः रु. ४,५०,०००।– गणना गरेको देखिँदा दोहोरो गणना हुन गएको **रु. ४,५०,०००।–** घटाइएको। ▪त्यसैगरी, आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क्र.सं. ४४० मा प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको प्रवुद्ध बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको खाताको स्टेटमेन्ट अनुसार संजय श्रेष्ठलाई रु. १९,६०,०००।– र प्रतिवादी सरस्वती श्रेष्ठको प्रवुद्ध बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको खाताको स्टेटमेन्ट अनुसार संजय श्रेष्ठलाई रु. ५,३०,०००।– दिएको देखिन्छ। आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क्र.सं. ४४० मा ज्वाई संजय श्रेष्ठलाई	तथा पुनरावेदन जिकिर बमोजिम सजाय गरी सम्पत्ति जफत गरी पाउन मागदाबी लिइएको।

				दिएको रु. १९,६०,०००।– र तालिकाको क्र.सं. ४४८ मा सोही मिति २०७१/०३/१८ मा छोरी रश्मी श्रेष्ठलाई रु. १९,६०,०००।– दिएको भनी गणना गरेको देखिँदा दोहोरो गणना गरिएको रु. १९,६०,०००।– घटाइएको। ▪यसरी, वादीले दोहोरो गणना गरेको रु. २४,१०,०००।– प्रतिवादीको व्ययबाट घटाउँदा यस शीर्षकमा जम्मा रु. २,१८,२३,६२५।– हुने देखिएको। **(ग)अन्य व्यक्तिहरुलाई सापटी दिएको रकमः** ▪यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. १,७९,८०,०००।– कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले त्यसतर्फको वास्तविक व्यय जम्मा रु. १,३८,१०,३००।– रहेकोले अधिक गणना गरेको रु. ४१,६९,७००।– घटनुपर्ने भनी जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, मिति २०६७/०६/१३ मा प्रतिवादी सरस्वती श्रेष्ठले दृष्टिबन्धकी लिखत पारित गरी अनिता अमात्यलाई रु. ७५,००,०००।– दिएको सोही लिखतबाट देखिएको भनी आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क्र.सं. ३५४ मा उल्लेख गरेको देखिएकोमा सोही रकम मध्ये प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठले Standard Chartered Bank को खाताबाट मिति २०६७/०६/१४ मा निजका पति किशोरेन्द्र अमात्यलाई दिएको रु. ८,००,०००।– रकम उक्त तालिकाको क्र.सं. ३५५ मा गणना गरेको देखिँदा दोहोरो गणना गरिएको रु. ८,००,०००।– व्ययबाट घटाइएको। ▪त्यसैगरी, आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क्र.सं. ३५८ मा प्रतिवादी सरस्वती श्रेष्ठले शंकरमान श्रेष्ठलाई मिति २०६७/१२/१० मा दिएको रु. २,५०,०००।– पुनः उक्त तालिकाको क्र.सं. ३६६ मा गणना गरेको देखिँदा दोहोरो गणना गरिएको रु. २,५०,०००।– प्रतिवादीको व्ययबाट घटाइएको। ▪यसरी, किशोरेन्द्र अमात्य र शंकरमान श्रेष्ठलाई दिएको दोहोरो गणना गरिएको रकम रु. १०,५०,०००।– व्ययबाट घटाउँदा यस शीर्षकमा प्रतिवादीको व्यय जम्मा रु. १,६९,३०,०००।– मात्र हुने देखिएको। **(घ)सुन चाँदी खरिद खर्चः**	

				यस शीर्षकमा आयोगबाट रु. ११,३४,०००।– कायम गरी गणना गरिएकोमा प्रतिवादीले निजको वास्तविक खर्च रु. ८,२६,०००।– मात्र रहेकोले अधिक गणना गरिएको रु. ३,०८,०००।– घट्नुपर्ने भनी जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, आयोगले आय-व्यय प्रवाह तालिकाको क.सं. २६१ मा छोरा सरोज श्रेष्ठको विवाहमा ७ तोला सुन र चाँदी खरिद गरेको भनी व्यय रु. ३,०८,०००।–गणना गरेकोमा सोको बिल भरपाई पेस गर्न नसकेकोले मनोमानी गणना गरेको देखिँदा सो व्यय घटाउँदा प्रतिवादीको सुन चाँदी खरिद खर्च रु. ८,२६,०००।– मात्र हुने देखिएको। (ङ)प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको जाँच अवधिको व्यय सम्बन्धमा आयोगबाट **जग्गा खरिद गर्दाको रजिष्ट्रेशन दस्तुर** रु. ६,९२,१२१।–; **पूँजीगत लाभकर** रु. ४,४६,८८५।–; **शिक्षा खर्च** रु. २,८७,०००।–; **सहयोग खर्च** रु. ५०,०००।–; **जग्गा बैना वापत दिएको रकम** रु. १०,००,०००।–; **सवारी साधन खरिद** रु. २६,२७,०००।–; **LIC India, ALIC र राष्ट्रिय बीमा संस्थानमा प्रिमियम वापत तिरेको खर्च** रु. ३७,४५,३३१।४०; **चितवन कबिलास स्थित सार्थक कंक्रिट उद्योगलाई जग्गा बिक्री गर्दा सम्झौता बमोजिमको पुल पुलेसा, पर्खाल समेतको निर्माण खर्च** रु. १६,२९,७२९।–; **छोरा सरोज श्रेष्ठ अमेरिका जाँदाको खर्च** रु. २,५०,०००।–; **गाडी चालकलाई दिएको तलब भुक्तानी** रु. १,३३,०००।–; **घरमा राखेको कामदारको खर्च** रु. ८७,०००।– र **पि.ए. लाई दिएको तलब भत्ता** रु. १,७८,०००।– कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले विवाद गरेको नदेखिँदा वादी दावी कै व्यय गणना कायम हुने देखिएको। (च)प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठको अन्यथा जिकिर रहेकोमा आयोगको दावी बमोजिम नै **जग्गा खरिद** रु. ३,३०,७४,४००।–; **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतको नाममा शेयर खरिद** रु. ५४,२०,५८८।–; **व्यवसायमा लगानी रकम** रु. ५५,६०,०००।–; **विवाहमा गरेको खर्च** रु. ६,३४,०००।–; **नेपाल राष्ट्र बैंकको मिति २०७३/०४/०५ अनुसारको**	

				डलर सटही खर्च रु. १२,७०,७५७।– र **प्रतिवादी राम कुमार श्रेष्ठ समेतको नाममा रहेको बैंक खाताहरुको मौज्दात रकम** रु. १,०१,०४,३७६।– प्रतिवादीको व्ययमा कायम हुने गरी सम्मानित विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिएको। **(छ)**आयोगको दावी बमोजिम नै **सवारी साधन कर** रु. २,१४,९३०।–; **विद्युत महशुल वापत तिरेको रकम** रु. १,७१,६७५।९३; **विदेश भ्रमण निजी खर्च** रु. ५,९८,९००।– र **डलर सटही शुल्क** रु. २,२६,७००।– प्रतिवादीको व्ययमा कायम हुने गरी सम्मानित विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिएको।	

२	काशी प्रसाद गुप्ता, मिता गुप्ता, अञ्जु कुमारी महतो, उदित नारायण प्रसाद रौनियार, चन्देश्वर महतो, धिरज कुमार गुप्ता, प्रिति कुमारी गुप्ता, डा. रचना प्रसाद शाहा, विकास प्रसाद गुप्ता, विनय कुमार सिंह, विभा रानी, संगिता	गैरकानूनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको।	प्रस्तुत मुद्दामा मिसिल संलग्न आधार कारण र प्रमाणहरुबाट प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले सार्वजनिक पद धारण गरेको मिति २०३८/०९/१२ गतेदेखि मिति २०७७/०९/२९ गतेसम्मको जाँच अवधिमा आर्जन गरेको वैध आय **रु. १,११,६९,९६२।६३ (अक्षेरेपि एक करोड एघार लाख उनान्सत्तरी हजार नौ सय बैसाठ्ठी र पैसा त्रिसाठ्ठी मात्र)** को तुलनामा सोही अवधिमा निजले **रु. १७,८४,२६,४५९।४९**	**फैसलाः** आंशिक वादी दावी पुग्ने। **<u>विशेष अदालतले फैसला गर्दा लिएका आधारः</u>** **<u>आयतर्फः</u>** **(झ) स्थानीय दुर्गम भत्ताः** यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. ३,०१,४३०।२५ गणना गरिएकोमा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले निजले प्राप्त गरेको भत्ता रु. १,६०,४४,०००।— रहेको भनी जिकिर गरेको। यस सम्बन्धमा, आरोपपत्रको पृष्ठ ६ मा प्रतिवादीले खोटाङ्ग र भोजपुरमा कार्यरत रहँदा प्राप्त गरेको स्थानीय दुर्गम भत्ता रु. ३,२४,१३०।२५ प्राप्त गरेको उल्लेख गरेकोमा सोही आय कायम हुने देखिएको। **(ञ) जग्गा बिक्रीः** यस शीर्षकमा जाँच अवधिमा आयोगबाट जम्मा रु. १५,०००।— कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले निजको सो आय जम्मा रु. ३,७७,६५,९७५।— हुनुपर्ने भनी जिकिर लिएको। यस सम्बन्धमा, आरोपपत्रको पृ. ९-१० मा प्रतिवादीले बिक्री गरेको घर/जग्गाको विवरण सहित कूल आय जम्मा रु. ३६,११,३७५।— कायम गरी गणना गरेकोमा तत् तत् जग्गा खरिद गर्दा आय स्रोतले नखामेको	**प्रस्तुत मुद्दामा वादी र प्रतिवादीको अन्यथा जिकिर नभएका तथा मुख मिलेका आय/व्ययतर्फका शीर्षकहरु बाहेक, सम्मानित विशेष अदालतबाट देहाय बमोजिम आय र व्ययका शीर्षकहरुमा आयोगले मूल्याङ्कन गरी कायम गरेको रकमलाई मान्यता नदिई अन्यथा तथा फरक अंक कायम गरी भएको फैसला देहाय बमोजिमका कानुनी आधार र प्रमाणहरुबाट सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेकोः** **(क) आयतर्फः** **(ऋ) जग्गा बिक्रीः** ▪ प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको सम्पत्तिको जाँच अवधि आय र व्ययको आधारमा आय व्ययको प्रवाह विवरण (Cash Flow) तयार गर्ने क्रममा निज प्रतिवादीको आय भएको रकम भन्दा व्यय भएको रकम बढी भएकोमा र निजले उक्त रकमको स्रोत समेत पुष्टि गर्न नसकेकोमा सोही बिन्दुसम्म एक जाँच अवधि कायम गरी आय व्ययको प्रवाह विवरण (Cash Flow) विभिन्न ११ खण्डमा वर्गीकरण गरी ११ वटा जाँच अवधि कायम गरिएको हो[५] र उक्त जाँच अवधिको अन्य कुनै मापदण्ड नरहेको, आय भएको रकम भन्दा व्यय भएको रकम बढी भएको र त्यस्तो बढी हुन गएको रकमको स्रोत पुष्टि हुन नसकेको अवस्थामा जाँच अवधि कायम गर्ने गरिएको। प्रस्तुत मुद्दामा आरोपपत्रमा संलग्न गरिएको पृष्ठ १ देखि पृष्ठ २३ सम्म ११ वटा खण्डमा वर्गीकरण गरी ११ वटा जाँच अवधि कायम गरी प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको वैद्य आय तथा आर्जन, व्यय/खर्च तथा लगानी र वैद्य आय बचत सम्बन्धमा विश्लेषण र मूल्याङ्कन गरी निज प्रतिवादीको सम्पत्तिको वैधता परीक्षण तथा अनुसन्धान गरी आय र व्ययको तुलनात्मक विवरण सहित स्पष्ट र किटानी मागदावी लिई निज प्रतिवादीको आय व्ययको प्रवाह विवरण (Cash Flow) उल्लेख भएको आरोपपत्र पेस भएको। ▪ प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको आय व्ययको मूल्याङ्कन गर्ने क्रममा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले विभिन्न जग्गाहरु खरिद गर्दा आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भए/नभएको र वैद्य बचत मौज्दात

[५] गैरकानूनी सम्पत्ति छानबिन तथा अनुसन्धान कार्यविधि, २०७५ को दफा १०(३)(ड)

<table>
<tr>
<td></td>
<td>साह रौनियार र सन्तोष कुमार गुप्ता (विशेष अदालतको मुद्दा नं. ०७७-CR-००१९ र फैसला मिति २०८०/०९/१७)</td>
<td></td>
<td>(अक्षरेपि सत्र करोड चौरासी लाख छब्बीस हजार चार सय उनान्साठी र पैसा उनान्चास मात्र) लगानी तथा खर्च (व्यय) गरेको देखिँदा निजको आयभन्दा बढी खर्च गरेको रकम रु. १६,७२,५६,४९६।८६ (अक्षरेपि सोह्र करोड बहत्तर लाख छपन्न हजार चार सय छयानब्बे र पैसा छयासी मात्र) बराबरको सम्पत्तिको स्रोत खुलेको नदेखिएबाट उक्त सम्पत्ति गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको देखिँदा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५ एवम् प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (१) बमोजिमको कसूर गरेको पुष्टि भएकोले बिगो रु. १६,७२,५६,४९६।८६ (अक्षरेपि सोह्र करोड बहत्तर लाख छपन्न हजार</td>
<td>हदसम्म सो जग्गाको बिक्री आय घटाएको। कुन सम्पत्ति वैध हो र कुन होइन भन्ने कुरा समग्र आय र सम्पत्तिको विश्लेषण पश्चात मात्र यकिन हुने विषय भएको र वादीले अनुसन्धानको क्रममा नै अवैध ठह-याउन मिल्ने विषय हुन नसक्ने भएकोले वादीको सो हदसम्मको गणना मिलेको नदेखिँदा प्रतिवादीको जग्गा बिक्री तर्फको आय जम्मा रु. ३६,११,३७५।— कायम हुने देखिएको।
(ट) ट्याक्सीबाट प्राप्त आयः
यस शीर्षकमा जाँच अवधिमा आयोगबाट प्रतिवादीले ट्याक्सी बहालमा लगाई जम्मा रु. २०,७७,९९२।— आम्दानी कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले सो आय जम्मा रु. ८१,६०,०००।— रहेको भनी जिकिर लिएको। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीको आय समग्रमा गणना गरिने सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतका आधारमा वादीले बा. १ ज ५३८७ नम्बरको ट्याक्सी खरिद गर्दा खर्च गरेको रकमको ७४.४८% स्रोत खुलेको हदसम्म मात्र आम्दानी गणना गरेको सो हदसम्म मिलेको नदेखिँदा ट्याक्सीको आय समग्रमा गणना गर्दा आ.व. २०६२/०६३ देखि आ.व. २०७१/०७२ सम्मको १० वर्ष ६ महिनाको आम्दानी रु. ३१,५०,०००।— हुनेमा सोमा कर कट्टी गर्दा जम्मा रु. २८,३७,९९२।— गणना हुने देखिएको।
(ठ) ट्याक्सी बिक्रीबाट प्राप्त आयः
यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. ८,५६,५२०।— गणना गरिएकोमा प्रतिवादीले मिति २०७१/०३/१० मा रामभक्त श्रेष्ठलाई बा. १ ज ५३८७ नम्बरको ट्याक्सी रु. ११,५०,०००।— मा बिक्री गरेको स्वीकार गरेको नै देखिँदा र ट्याक्सी खरिद गर्दा ७४.४८% स्रोत मात्र खुलेको</td>
<td>आयले खामे/नखामेको विषय सोही बखत हेरिने तथा मूल्याङ्कन गरिने विषय भएको। अघिल्लो अवधिमा आर्जन गरेको गैरकानुनी सम्पत्तिलाई पछिल्लो अवधिमा आर्जित वैद्य सम्पत्तिले परिपूरण गर्न सकिने तर्क आफैमा तार्किक र कानुन संगत नदेखिएको। सम्मानित विशेष अदालतबाट लिइएको आधार बमोजिम यो विषयमा प्रतिवादीको आय र व्ययको समग्रतामा हेर्ने हो भने जग्गाहरु खरिद गर्दा आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भए/नभएको र वैद्य बचत मौज्दात आयले खामे/नखामेको विषयले परीक्षणको क्रममा स्थान नै नपाउने हुँदा यो विषयको औचित्य नै समाप्त भई गैरकानुनी रुपमा बढेबढाएको सम्पत्तिले वैद्यता पाउने र White Collar Crime को रुपमा परिभाषित गैरकानुनी सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको मुद्दा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को मकसद विपरीत हुन जाने देखिएको।

यसै सन्दर्भमा, सम्मानित सर्वोच्च अदालतको पूर्ण इजलासबाट "...जाँच अवधिमा प्रतिवादीले आर्जन गरेको सम्पत्ति र गरेको खर्च कानूनी रुपमा भएको आयबाट स्रोत पुष्टि गर्न सक्नुपर्दछ। ...श्रोत पुष्टि नभएको सम्पत्तिबाट बढे बढाएको सम्पत्ति स्वतः जफत हुने व्यवस्था भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २९ख ले गरेको..."[6] भन्ने सिद्धान्त प्रतिपादन भएको। त्यसैगरी, सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट कुनै पनि व्यक्तिको नाममा रहेको सम्पत्तिबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि सोही व्यक्तिको आम्दानीको स्रोत बन्न सक्ने नै हुन्छ, तर आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्नै पर्ने हुन्छ[7] भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ। त्यस्तै, सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट जाँच अवधिमा खरिद गरिएको जग्गा बिक्रीबाट प्राप्त रकमलाई आयको रुपमा मान्यता दिइन्छ भने उक्त जग्गा खरिदको स्रोत पनि पुष्टि गर्नु पर्छ तथा आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि भएमा उक्त सम्पत्तिबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि स्वतः वैध आर्जन हुने र आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि गर्न नसकेमा त्यस्तो सम्पत्तिबाट बढेबढाएको सम्पत्ति पनि स्वतः अवैध हुने[8] भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको। यसरी, खरिद वा लगानी गरिएको सम्पत्तिबाट आर्जन गरेको तथा बढेबढाएको आय दावी गर्ने व्यक्तिले मूलधन अर्थात खरिद वा लगानी गरिएको सम्पत्तिमा भए गरेको शुरु लगानीको स्रोत पुष्टि गर्नुपर्ने देखिएको।
प्रस्तुत मुद्दामा निम्न बमोजिमका जग्गाहरु खरिद भएको बखत आधारभूत सम्पत्तिको स्रोत पुष्टि नभएको र वैद्य बचत मौज्दात आयले खामेको नदेखिएको अवस्थामा उक्त जग्गाहरु बिक्रीबाट प्राप्त रकम रु. ३५,९६,३७५।– आयोगबाट प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको वैद्य आयमा गणना नगरिएको।

<table>
<tr><th rowspan="2">क्र.सं.</th><th rowspan="2">जग्गा धनी</th><th colspan="5">जग्गाको विवरण</th><th rowspan="2">र.नं. र बिक्री मिति</th><th rowspan="2">जग्गा खरिद कर्ता</th><th rowspan="2">बिक्री मूल्य (रु.)</th></tr>
<tr><th>जिल्ला</th><th>गा.वि.स./ गा.पा./ न.पा.</th><th>वडा नं.</th><th>कित्ता नं.</th><th>क्षेत्रफल</th></tr>
<tr><td>१</td><td>मिता गुप्ता समेत ४ जना</td><td>काठमाडौं</td><td>चण्डेश्वरी</td><td>९क</td><td>साबिक १४३</td><td>०-३-२-०</td><td>४५२५ ख, २०६६/११/१३</td><td>नारायण डंगोल समेत</td><td>४३,७५०</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>

[६] *युवराज शर्मा वि. नेपाल सरकार,* मुद्दाः गैरकानूनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको, मुद्दा नं. ०७१-NF-००२१, फैसला मितिः २०७९/०३/२८, सर्वोच्च अदालत, पूर्ण इजलास, पृष्ठ १०१ (https://supremecourt.gov.np/court/public/media/2024_05/f2721646359d660f06666bb90ef6d300.pdf, accessed on June 14, 2024)

[७] *नेपाल सरकार वि. बद्रीनाथ श्रेष्ठ,* मुद्दाः भ्रष्टाचार (ने.का.प. २०७२, अंक ८, नि.नं. ९४४९)

[८] *नेपाल सरकार वि. खुमबहादुर खड्का समेत,* मुद्दाः भ्रष्टाचार (ने.का.प. २०६९, अंक ५, नि.नं. ८८३२)

चार सय छयानब्बे र पैसा छयासी मात्र) कायम गरी साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५ बमोजिम सोही ऐनको दफा ३ र दफा २९ को उपदफा (२) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश एवम् प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (२) बमोजिम सजाय हुन र प्रतिवादी मिता गुप्तालाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १५ एवम् प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (१) बमोजिमको कसूरको मतियारमा **बिगो रु. १६,७२,५६,४९६।८६ (अक्षरेपि सोह करोड बहत्तर लाख छपन्न हजार चार सय छयानब्बे र पैसा छयासी मात्र)** कायम गरी साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १६क. को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश बमोजिम सोही ऐनको दफा ३ तथा दफा २९ को उपदफा (२) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश

सो हदसम्म मात्र आय गणना गरेको मिलेको नदेखिँदा सोही आय रु. ११,५०,०००।— नै कायम हुने देखिएको।

(ड) प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको जाँच अवधिको आय सम्बन्धमा आयोगबाट **अवकाश हुँदा प्राप्त औषधी उपचारको रकम** रु. ६,०२,५८२।—; **अवकाश हुँदा प्राप्त सञ्चित बिदाको रकम** रु. ७,०३,५३५।—; **अंशवण्डाबाट प्राप्त रकम** रु. १,००,०००।— र **कर्मचारी सञ्चय कोषबाट लिएको ऋण** रु. १४,०८,५००।— कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले विवाद नगरेकाले सोही आय कायम हुने देखिएको।

(ढ) प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको अन्यथा जिकिर रहेकोमा आयोगको दावी बमोजिम नै **पारिश्रमिक बचत (अस्थायी)** रु. १२,७३३।—; **पारिश्रमिक बचत (स्थायी)** रु. ३०,९४,०५३।७४; **भत्ता** रु. ७,१५१।५५; **विदेश भ्रमण** रु. ८४,२०४।७२ र **कृषि आय** रु. १९,०६,२६०।३७ प्रतिवादीको आयमा कायम हुने गरी सम्मानित विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिएको।

(ण) आयोगको दावी बमोजिम नै **अष्टाङ्गको शेयर फिर्ता गरी प्राप्त आय** शीर्षकमा शून्य अङ्क कायम हुने गरी सम्मानित विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिएको।

(त) आयोगबाट **स्थानीय दुर्गम भत्ता** रु. ३,०१,४३०।२५ प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएकोमा सम्मानित विशेष अदालतबाट उक्त आय शीर्षकमा रु. ३,२४,१३०।२५ प्रतिवादीको आयमा कायम गरी भएको फैसला मनासिब नै देखिँदा उक्त फैसला उपर पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर नरहेको।

(थ) आयोगले गणना नगरेका तर प्रतिवादीले जिकिर लिएका आयका निम्न थप शीर्षकहरुको सम्बन्धमा:

(उ) SNV Nepal Trail Bridge Building Programme को थप पारिश्रमिक:

प्रतिवादीले SNV Nepal Trail Bridge Building

								२ जना	
२	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	साबिक १४३	०-८-२-०	४६८ख, २०७५/०२/१३	हरिमाया श्रेष्ठ	२,५०,०००
३	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६३	०-०-२-१	६३८क, २०७२/०२/११	बुलाल डंगोल	४२,२५०
४	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६०	०-३-२-१	६३९क, २०७२/०२/११	अच्युत प्रसाद पाण्डे	२,६७,२५०
५	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६८ (३६९ र ३७०)	०-२-३-१ (०-२-१-$०^{३/४}$ र ०-०-३-१)	६४०क, २०७२/०२/११ (नेपाल सरकार बाटो)	आशिका श्रेष्ठ	२,११,७५०
६	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६२	०-०-१-$२^{१/४}$	६४१, २०७२/०२/११	प्रमिला खड्के	२९,५००
७	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	६६७	०-३-२-०	६४२क, २०७२/०२/११	सूर्यमाया डंगोल	२,६२,५००
८	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६१	०-३-२-१	६४३क, २०७२/०२/११	सबिना डंगोल	२,६७,२५०
९	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६६	०-४-०-३	६४४क, २०७२/०२/०५	न्हुक्षे माया श्रेष्ठ	३,१४,२५०
१०	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६५	०-०-१-०	६४५क, २०७२/०२/११	हरिमाया श्रेष्ठ	१८,७५०
११	मिता गुप्ता समेत ४ जना	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३६४	०-१३-१-१	६४६क, २०७२/०२/११	माया प्रधान	९,९८,५००
१२	मिता	काठमाडौं	चण्डेश्वरी	९क	३५९	०-१-१-	६४७क,	कृष्ण	९३,७५०

एवम् प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २२ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश बमोजिम कसुर गर्ने व्यक्ति सरह नै सजाय हुन साथै, प्रतिवादीहरु काशी प्रसाद गुप्ता र मिता गुप्ताले जाँच अवधिमा गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेका आ-आफ्नो र अन्य व्यक्तिहरुको नाममा राखेका स्रोत नखुलेका **बिगो रु. १६,७२,५६,४९६।८६ (अक्षरेपि सोह्र करोड बहत्तर लाख छपन्न हजार चार सय छयानब्बे र पैसा छयासी मात्र)** बराबरको सम्पत्ति र सोबाट बढेबढाएको सम्पत्ति समेत साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १६ग तथा दफा २९ को उपदफा (१); प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा २० को उपदफा (२) तथा दफा ४७ र अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ख बमोजिम जफत/असूल उपर गरी पाउन र जफत गर्दा

Programme मा सन् १९९१ देखि तीन वर्ष काजमा कार्यरत रहँदा कूल रु. ४,२७,८६०।— प्राप्त गरेको भनी जिकिर लिएकोमा SNV को नियुक्ति पत्रबाट निजले रु. ४,६७४।८५ प्राप्त गरेको भनी उल्लेख भएकोले सो आय थप गणना हुने देखिएको।

(ऊ) पोशाक भत्ताः

नेपाल सरकारले हरेक कर्मचारीलाई पोशाक भत्ता दिने निर्णय गरेको आधारमा न्यायिक अनुमान गरी प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ता अवकाश भएको मिति २०७६ सालसम्मको पोशाक भत्ता रु. ६५,०००।— गणना हुने देखिएको।

(ऋ) सुरुची गुप्ताको पारिश्रमिकः

प्रतिवादीकी छोरी सुरुची गुप्ताले भारतस्थित Deloitte Consulting India Pvt. Ltd. मा रोजगारी गर्दा पारिश्रमिक रु. ५,२०,०००।— (भा.रु. ३,२५,०००।—) प्राप्त गरेको देखिँदा १५% जीवन निर्वाह खर्च कट्टा गरी निजको पारिश्रमिक आय रु. ४,४२,०००।— गणना गरिदिएको देखिएको।

(ऌ) पल्लवी जोत्सनाको पारिश्रमिकः

प्रतिवादीकी छोरी पल्लवी जोत्सनाले विभिन्न स्वास्थ्य संस्थामा चिकित्सकको रुपमा काम गरी रु. २७,००,०००।— प्राप्त गरेको भनी प्रतिवादीले जिकिर लिएकोमा सो आय पुष्टि हुने प्रमाण पेस गरेको नदेखिएको भएता पनि पल्लवी जोत्सनाले एम.वि.वि.एस. डाक्टर रहेको समेतका आधारमा निजले २०७४ चैत्रदेखि २०७६ मंसिरसम्म २१ महिनाको आय रु. ५,२५,०००।— कायम गरी सोको १५% जीवन निर्वाह खर्च कट्टा गरी जम्मा रु. ४,४६,२५०।— गणना हुने देखिएको।

(ऍ) घर बहालः

- प्रतिवादीले घर बहाल आय रु. ३६,००,०००।— प्राप्त गरेको भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीले काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० कि.नं. ३८९ मा २०५७/०५८ मा भुइँ तल्ला; २०६५/०६६ मा पहिलो र दोस्रो तल्ला र

	गुप्ता समेत ४ जना					०	२०७२/०२/११	लाल श्रेष्ठ	
१३	मिता गुप्ता	सुनसरी	ईटहरी	७क	७९३५ र ७९३३	०-०-११$^{१/२}$ र ०-०-७$^{१/४}$	१२६५ ख, २०७५/०२/२८	सरस्वती रौनियार	७,९६,८७५
								जम्मा	**३५,९६,३७५**

- यसरी, आ.व. २०६२/०६३ देखि आ.व. २०६५/०६६ सम्मको जाँच अवधिमा जम्मा आय रु. १५,६४,९५५।१० र जम्मा व्यय रु. ७६,५२,८०७।३४ देखिई रु. ६०,८७,८५२।२४ ऋणात्मक मौज्दात रहेको अवस्थामा आ.व. २०६६/०६७ सम्मको जाँच अवधिमा जिल्ला काठमाडौं, चण्डेश्वरी-९क, कि.नं. १४३ क्षेत्रफल ३-११-२-० जग्गा मिति २०६६/०९/३० मा राजेश श्रेष्ठ समेत २ जनाबाट प्रतिवादी मिता गुप्ता समेत ४ जनाको नाममा खरिद गर्दा प्रतिवादी मिता गुप्ताको भाग मात्र भएको खर्च रु. १,१६,७५०।— रकमको १००% स्रोत पुष्टि भएको नदेखिँदा उक्त कि.नं. १४३ को जग्गालाई कित्ताकाट गरी बिक्री गरी प्राप्त रकमलाई प्रतिवादीको आयमा गणना नगरिएको। त्यसैगरी, आ.व. २०७०/०७१ देखि आ.व. २०७३/०७४ सम्मको जाँच अवधिमा जम्मा आय रु. २५,६२,७४०।३८ र जम्मा व्यय रु. ७२,३५,९२७।०१ देखिई रु. ६४,७३,१८६।६३ ऋणात्मक मौज्दात रहेको अवस्थामा आ.व. २०७४/०७५ सम्मको जाँच अवधिमा जिल्ला सुनसरी, ईटहरी-७क, कि.नं. ७९३५ क्षेत्रफल ०-०-११$^{१/२}$ बिगाहा जग्गा मिति २०७४/०४/०५ मा उर्मिला चौधरीबाट प्रतिवादी मिता गुप्ताको नाममा खरिद गर्दाको खर्च रु. २८,७५,०००।— र जिल्ला सुनसरी, ईटहरी-७क, कि.नं. ७९३३ क्षेत्रफल ०-०-७$^{१/४}$ बिगाहा जग्गा मिति २०७४/०४/०५ मा उषा चौधरीबाट प्रतिवादी मिता गुप्ताको नाममा खरिद गर्दाको खर्च रु. १४,५०,०००।— रकमहरु १००% स्रोत पुष्टि भएको नदेखिँदा उक्त कि.नं. ७९३५ र ७९३३ को जग्गाहरु बिक्रीबाट प्राप्त रकमलाई प्रतिवादीको आयमा गणना नगरिएको।
- प्रस्तुत मुद्दामा निम्न बमोजिमका जग्गाहरुको शुरु खरिद मूलधनको स्रोत खुल्न आएकोले आयोगबाट उल्लिखित जग्गाहरु बिक्रीबाट प्राप्त जम्मा रु. १५,०००।– प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको वैध आयमा गणना गरिएकोः

क.सं.	जग्गा धनी	जग्गाको विवरण					र.नं. र बिक्री मिति	जग्गा खरिदकर्ता	बिक्री मूल्य (रु.)
		जिल्ला	गा.वि.स./गा.पा./न.पा.	वडा नं.	कित्ता नं.	क्षेत्रफल			
१	काशी प्रसाद गुप्ता	काठमाडौं	जोरपाटी	४क	११०२	०-०-०-२	११४२४, २०६०/०२/०९	छत्र बहादुर श्रेष्ठ	१०,०००
२	मिता गुप्ता र ललिता देवी साह	सप्तरी	कञ्चनपुर	४	८०२	०-३-१९	१३५४, २०५	ललिता देवी साह	५,०००

<table>
<tr>
<td></td>
<td></td>
<td></td>
<td>समेत अपुग हुन आउने बिगो रु. २,०८,९३,९८४।५७ (अक्षरेपि दुई करोड आठ लाख त्रियानब्बे हजार नौ सय चौरासी र पैसा सन्ताउन्न मात्र) समेत प्रतिवादीहरुको नाममा रहेको सम्पत्तिबाट असूल उपर हुन मागदाबी लिइएको।
साथै, प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले गैरकानूनी रूपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति मध्ये प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि. मा अञ्जु कुमारी महतोको नाममा रु. १,०९,३०,८८२।०६; उदित नारायण प्रसाद रौनियारको नाममा रु. १,१७,३८,०५७।५६; चन्देश्वर महतोको नाममा रु. ९०,५६,७३३।३९; धिरज कुमार गुप्ताको नाममा रु. ६०,३४,४९५।९०; प्रिति कुमारी गुप्ता नाममा रु. ५९,३८,७१३।८५; डा. रचना प्रसाद शाहाको नाममा रु. १,३०,९०,७८५।२०; विकास प्रसाद गुप्ताको नाममा रु. २१,२६,१२८।७६;</td>
<td>२०७५ मा तेस्रो र चौथो तल्ला निर्माण गरेको आरोपदावीमा उल्लेख भएको देखिन्छ। उक्त घर बहालमा जाने अवस्थाको रहेकोले न्यायिक अनुमानको आधारमा प्रतिवादीले २०६५ सालमा दोस्रो र तेस्रो तल्ला निर्माण गरी निज एक तल्लामा बसी बाँकी दुई तल्ला ११ वर्षसम्म प्रति महिना रु. २०,०००।— का दरले बहाल दिई रु. २६,४०,०००।— आय गरेको अनुमान गर्न सकिने।
▪ यसैगरी, २०७५ सालमा तेस्रो र चौथो तल्ला निर्माण गरेको देखिँदा अर्को एक तल्ला समेत १० महिनाका लागि भाडामा लगाई रु. २,००,०००।— बहाल आय गरेको भन्ने देखिएको।
▪ यसरी, प्रतिवादीको कूल घर बहाल आय जम्मा रु. २८,४०,०००।— कायम हुने देखिएको।
(ऐ) सुन बिक्रीः
प्रतिवादीले निजसँग रहेको पैतृक एवम् दाइजोबाट प्राप्त सुन बिक्री गरी प्राप्त गरेको रु. २०,००,०००।— आयमा गणना हुनुपर्ने भनी जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीले रु. २०,००,०००।— मा सुन बिक्री गरी गणपति ज्वेलर्सबाट सो बराबरको चेक प्राप्त गरेको र बैंकमा दाखिला गरेको कुरा बैंक स्टेटमेण्टबाट समेत देखिँदा प्रतिवादीले सुन बिक्रीबाट प्राप्त गरेको आय रु. २०,००,०००।— कायम गरी गणना गर्नुपर्ने देखिएको।
(ए) सुरुची गुप्ताको छात्रवृत्तिः
प्रतिवादीले छोरी सुरुची गुप्ताले प्राप्त गरेको छात्रवृत्ति रु. २,४०,०००।— आयमा गणना हुनुपर्ने जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, वादीले आरोपपत्रको पृ. ७९ मा सुरुची गुप्तालाई रेमिट्यान्सबाट पैसा पठाएको देखिएकोले छात्रवृत्तिमा पठाएको कुरा खण्डित भएकोले आयमा कायम गर्न नमिल्ने दावी गरेको देखिन्छ। सुरुची गुप्तालाई भारतीय राजदुतावासबाट प्राप्त छात्रवृत्तिमा NIT College, Delhi मा B.Tech मा अध्ययन गराएको भनी भारतीय राजदुतावासको सन् २०१५/१२/१०</td>
<td>
<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td>५/०६/२२</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="9">जम्मा</td><td>१५,०००</td></tr>
</table>
▪ यसरी, प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले उक्त जग्गाहरु बिक्रीबाट प्राप्त गरेको वैद्य आय जम्मा रु. १५,०००।– मात्र कायम हुनुपर्नेमा सो बमोजिम कायम नगरी माथि उल्लिखित सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत सम्मानित विशेष अदालतबाट कुन सम्पत्ति वैध हो र कुन होइन भन्ने कुरा समग्र आय र सम्पत्तिको विश्लेषण पश्चात मात्र यकिन हुने विषय भएको र वादीले अनुसन्धानको क्रममा नै अवैध ठह-याउन मिल्ने विषय हुन नसक्ने भएकोले वादीले जग्गा खरिद गर्दा आय स्रोतले नखामेको हदसम्म सो जग्गाको बिक्री आय घटाई गणना गरेको मिलेको नदेखिएको भनी आरोपपत्रको पृष्ठ ९ र १० को “४(३) बिक्रि गरेको घर/जग्गाको विवरण” शीर्षकमा विभिन्न जग्गाहरु बिक्री गरेको मूल्य रु. ३६,११,३७५।— आयमा कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको।
(ऌ) ट्याक्सीबाट प्राप्त आयः
▪ यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले मिति २०६१/०९/२९ मा बा. १ ज ५३८७ नम्बरको ट्याक्सी रु. ७,१०,०००।— मा खरिद गरेको देखिएकोमा उक्त ट्याक्सी खरिदमा खर्च गरेको रकम मध्ये रु. ५,२८,७८२।८६ (७४.४८%) बराबरको खर्चको मात्र स्रोत खुलेको हुँदा उक्त ट्याक्सीबाट आवधिक रुपमा प्राप्त हुने आयको गणना गर्दा ट्याक्सी खरिदमा स्रोत खुलेको ७४.४८% का आधारमा कायम हुने रु. २०,७७,९९२।— मात्र प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएको।
▪ सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादन भएको समेतका आधारमा प्रतिवादीको ट्याक्सीबाट प्राप्त आय पनि समग्रतामा नै गणना गर्नुपर्ने देखिएको भनी यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत यस शीर्षकमा रु. २८,३७,९९२।– कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको।
(ऍ) ट्याक्सी बिक्रीबाट प्राप्त आयः
▪ यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले मिति २०७१/०३/१० मा रामभक्त श्रेष्ठलाई बा. १ ज ५३८७ नम्बरको ट्याक्सी बिक्री गर्दा प्राप्त आय रु. ११,५०,०००।— भएता पनि उक्त ट्याक्सी खरिद गर्दा खर्च गरेको रकमको ७४.४८% स्रोत खुलेको हुँदा सोही आधारमा कायम हुने रु. ८,५६,५२०।— मात्र प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएको।
▪ सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट सिद्धान्त प्रतिपादन भएको समेतका आधारमा प्रतिवादीको ट्याक्सी बिक्रीबाट प्राप्त आय पनि समग्रतामा नै गणना गर्नुपर्ने देखिएको भनी यसै पुनरावेदनपत्रको प्रकरण नं. ५(क)(अ) मा विवेचना गरिए बमोजिम सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त तथा मान्यता विपरीत यस शीर्षकमा रु. ११,५०,०००।– कायम हुने गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको।</td>
</tr>
</table>

विनय कुमार सिंहको नाममा रु. १,०६,०९,८७५।६८; विभा रानीको नाममा रु. १,४९,२०,८९७।२४; संगिता साह रौनियारको नाममा रु. ६०,१२,४२२।०७ र सन्तोष कुमार गुप्ताको नाममा रु. १,३९,८४,७९२।१८ समेत गरी कूल जम्मा रु. १०,४४,४३,७८३।९८ लुकाई छिपाई राखेको देखिएको; सन्तोष कुमार गुप्ताको नाममा अष्टाङ्ग एजुकेशन प्रा.लि. को रु. ३१,००,०००।— तथा अष्टाङ्ग फाउण्डेशन प्रा.लि. को रु. ७५,००,०००।— र उदित नारायण प्रसाद रौनियारको नाममा अष्टाङ्ग फाउण्डेशन प्रा.लि. को रु. ७०,००,०००।— शेयर समेत लुकाई छिपाई राखेको देखिएकोले भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा ४७ तथा अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०४८ को दफा २९ख बमोजिम जफत गर्ने प्रयोजनार्थ मात्र अञ्जु कुमारी महतो,

को पत्र प्राप्त भएको कुरा वादीले नै सवीकार गरेको देखिँदा प्रतिवादीले शुरुमा तिरेको पैसा छात्रवृत्तिको रकम स्वरुप फिर्ता प्राप्त गरेको देखिएकोले छात्रवृत्ति स्वरुप प्राप्त रु. २,४०,०००।— आयमा गणना गर्नुपर्ने देखिएको।

(ए) नागरिक लगानी कोषः

प्रतिवादीले नागरिक लगानी कोषमा जम्मा भएको रकम चेकबाट भुक्तानी प्राप्त गरेको रु. ९,३७,१६५।१८ गणना हुनुपर्ने भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीले २०५९/०६० देखि २०७५/०७६ सम्म रु. ६,०५,६७७।६८ जम्मा गरेको कुरा आरोपपत्रको प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको तलबी विवरणमा वादीले खुलाएको देखिँदा उक्त जम्मा भएको रकमको सावाँ ब्याज समेत गरी प्रतिवादीले रु. ९,३७,१६५।१८ पैसा भुक्तानी प्राप्त गरेको देखिँदा प्रतिवादीको सो आय कायम हुने देखिएको।

<u>व्ययतर्फः</u>

(छ) घर निर्माणः

यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. ५६,६१,७३५।३३ कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले घर निर्माणमा जम्मा रु. २१,१२,७२८।९४ मात्र लगानी गरेको भनी जिकिर लिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीले आफै घर निर्माण गरेको देखिँदा मूल्याङ्कनको मापदण्ड भित्र परेको ठेक्का कर १५% र ओभरहेड खर्च समेत ५% घटाउँदा घर निर्माण तर्फको खर्च रु. ४५,२९,३८८।२६ कायम हुने देखिएको।

(ज) जग्गा खरिदः

यस शीर्षकमा आयोगबाट जम्मा रु. २,१९,१६,६५१।— प्रतिवादीको व्ययमा कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले त्यसतर्फको खर्च जम्मा रु. ८८,१२,९०१।— रहेको भनी जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीले खरिद गरेको स्वआर्जित जग्गाको विवरण आरोपपत्रको पृ. ७, ८ र ९ मा उल्लेख गरेको देखिन्छ। लिखत मूल्य नै कायम हुने देखिँदा वादीले अधिक गणना गरेको कि.नं. ३५० को रु. ७९,९०,०००।—; कि.नं.

(ऐ) सम्मानित विशेष अदालतबाट **स्थानीय दुर्गम भत्ता** रु. ३,२४,१३०।२५ प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएकोमा पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर नरहेको।

(ए) आयोगबाट गणना नगरिएका तर प्रतिवादीले जिकिर लिएका आयका थप शीर्षकहरु अन्तर्गत **SNV Nepal Trail Bridge Building Programme को थप पारिश्रमिक** रु. ४,६७४।८५; **पोशाक भत्ता** रु. ६५,०००।—; **सुरुची गुप्ताको पारिश्रमिक** रु. ४,४२,०००।—; **पल्लवी जोत्सनाको पारिश्रमिक** रु. ४,४६,२५०।—; **घर बहाल** रु. २८,४०,०००।—; **सुन बिक्री** रु. २०,००,०००।—; **सुरुची गुप्ताको छात्रवृत्ति** रु. २,४०,०००।— र **नागरिक लगानी कोष** रु. ९,३७,१६५।१८ प्रतिवादीको आयमा कायम गरिएकोमा पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर नरहेको।

(ख) व्ययतर्फः

(अ) सहकारीमा रहेको मौज्दातः

▪प्रस्तुत मुद्दामा आयोगबाट प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ता र निजको श्रीमती प्रतिवादी मिता गुप्ताले निम्न बमोजिमका विभिन्न व्यक्तिहरुको नामबाट प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि. मा खाता खोली गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति/रकमको कारोबार गरी उक्त खाताहरुमा लुकाई छिपाई राखेको नगद मौज्दात रु. १०,४४,४३,७८३।८९ प्रतिवादीको व्ययमा गणना गरिएकोः

क्र.सं.	खातावालाको नाम	मौज्दात रकम (रु.)
१	प्रतिवादी अञ्जु कुमारी महतो	१,०९,३०,८८२।०६
२	प्रतिवादी उदित नारायण प्रसाद रौनियार	१,१७,३८,०५७।५६
३	प्रतिवादी विभा रानी	१,४९,२०,८९७।२४
४	प्रतिवादी चन्देश्वर महतो	९०,५६,७३३।३९
५	प्रतिवादी प्रिति कुमारी गुप्ता	५९,३८,७१३।८५
६	प्रतिवादी धिरज कुमार गुप्ता	६०,३४,४९५।९०
७	प्रतिवादी डा. रचना प्रसाद शाहा	१,३०,९०,७८५।२०
८	प्रतिवादी विकास प्रसाद गुप्ता	२१,२६,१२८।७६
९	प्रतिवादी विनय कुमार सिंह	१,०६,०९,८७५।६८
१०	प्रतिवादी संगिता साह रौनियार	६०,१२,४२२।०७
११	प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ता	१,३९,८४,७९२।१८
	जम्मा	**१०,४४,४३,७८३।८९**

▪ प्रस्तुत मुद्दामा अनुसन्धानको क्रममा प्रतिवादीहरु अञ्जु कुमारी महतो, उदित नारायण प्रसाद रौनियार, चन्देश्वर महतो, धिरज कुमार गुप्ता, प्रिति कुमारी गुप्ता, डा. रचना प्रसाद शाहा, विकास प्रसाद गुप्ता, विनय कुमार सिंह, विभा रानी र संगिता साह रौनियारले बयान गर्दा उक्त सहकारी संस्थाका खाताहरुमा रहेको मौज्दात रकम निजहरुले जम्मा गरेको, निजहरुको होइन र उक्त रकम प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको हो भनी खुलाएको। प्रतिवादीहरु अञ्जु कुमारी महतो, विकास प्रसाद गुप्ता र विनय कुमार सिंहले उक्त सहकारी संस्थामा खोलिएको खाताहरुमा रहेको मौज्दात रकम निजहरुको नभएको भनी मौकामा गरेको बयान बेहोरालाई नै समर्थन हुने गरी अदालत समक्ष बयान गरेको। प्रतिवादी उदित नारायण प्रसाद रौनियारले

			उदित नारायण प्रसाद रौनियार, चन्देश्वर महतो, धिरज कुमार गुप्ता, प्रिति कुमारी गुप्ता, डा. रचना प्रसाद शाहा, विकास प्रसाद गुप्ता, विनय कुमार सिंह, विभा रानी, संगिता साह रौनियार र सन्तोष कुमार गुप्तालाई प्रतिवादी कायम गरी उक्त सम्पत्ति जफत गरी पाउन मागदाबी लिइएको।	७९३५ को रु. २३,८६,२५०।—; कि.नं. ७९३३ को रु. ११,४१,८७५।— र कि.नं. ८३८ को रु. १५,११,८७५।— समेत गरी जम्मा रु. १,३०,३०,०००।— घटाउँदा जग्गा खरिद तर्फ प्रतिवादीको व्यय जम्मा रु. ८८,८६,६५१।— कायम हुने देखिएको। **(झ) अष्टांग एजुकेशन प्रा.लि. र अष्टांग फाउण्डेशन प्रा.लि. को शेयर खरिदः** यस शीर्षकमा आयोगबाट **अष्टांग एजुकेशन प्रा.लि.** को सन्तोष कुमार गुप्ताको नामको शेयर खरिदमा **रु. ३१,००,०००।—** खर्च प्रतिवादीले गरेको दावी गरी सो रकम प्रतिवादीको व्ययमा कायम गरिएको देखिन्छ। यसैगरी, **अष्टांग फाउण्डेशन प्रा.लि.** को शेयर हस्तान्तरण हुन बाँकी रहेको उदित नारायण प्रसाद रौनियारको नाममा रु. ७०,००,०००।— र सन्तोष कुमार गुप्ताको नाममा रु. ७५,००,०००।— समेत गरी जम्मा **रु. १,४५,००,०००।—** प्रतिवादीको व्यय कायम गरिएको देखिन्छ। प्रतिवादीले उक्त व्यय कायम गर्न नमिल्ने भनी जिकिर गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, अष्टांग एजुकेशन/फाउण्डेशन प्रा.लि. का खगेन्द्र प्रसाद ओझा, गणेश भट्ट र द्रोणलाल पुरीले प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताबाट रु. ३,८५,००,०००।— ऋण लिएको उल्लेख गरेको भएता पनि सोको कुनै लिखत पेस हुन सकेको नदेखिएको र वादीले दावी पुष्ट्याई हुने कुनै लिखत प्रमाण पेस गर्न सकेको नदेखिँदा साक्षीको मौखिक भनाईका आधारमा रकमको लेनदेन पुष्टि हुन सक्ने नदेखिएको। **(ञ) चेकबाट भएको भुक्तानीः** यस शीर्षकमा आयोगबाट प्रतिवादीले विभिन्न व्यक्तिहरुलाई चेकबाट गरेको विभिन्न मितिका भुक्तानी जम्मा रु. १,३७,८५,७०६।७२ लाई व्यय कायम गरिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, प्रतिवादीले जाँच अवधिमा विभिन्न प्रयोजनका लागि चेकबाट भुक्तानी गरेको देखिएकोमा सो तर्फको व्यय र चेक मार्फत गरिएको भुक्तानी समेत गणना गर्दा दोहोरो पर्ने भएकोले चेक मार्फत गरिएको	उक्त सहकारीको खातामा प्रतिवादी मिता गुप्ता मार्फत रु. ५०,१००।— जम्मा गरेको हो र यस बाहेक बाँकी रकमहरु निजको नभएको भनी अदालत समक्ष बयान गरेको देखिन्छ। प्रतिवादी डा. रचना प्रसाद शाहाले उक्त सहकारीको खातामा प्रतिवादी मिता गुप्ता मार्फत रु. १५,०००।– जम्मा गरेको हो र यस बाहेक बाँकी रकमहरु निजको नभएको भनी अदालत समक्ष बयान गरेको। प्रतिवादी विभा रानीले उक्त सहकारीको खातामा प्रतिवादी मिता गुप्ता मार्फत रु. ५०,०००।– जम्मा गरेको हो र यस बाहेक बाँकी रकमहरु निजको नभएको भनी अदालत समक्ष बयान गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी, प्रतिवादीहरु चन्देश्वर महतो, धिरज कुमार गुप्ता, प्रिति कुमारी गुप्ता र संगिता साह रौनियारले उक्त सहकारी संस्थाको खातामा रहेको रकम निजहरुकै हो भनी मौकाको बयान बेहोरालाई समर्थन नगरी अदालत समक्ष अविश्वसनीय र अपुष्टित तथा इन्कारी बयान गरेको देखिन्छ। यसरी, प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ता र निजको श्रीमती प्रतिवादी मिता गुप्ताले विभिन्न व्यक्तिहरुको नामबाट प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि. मा खाता खोली गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति/रकमको कारोबार गरी उक्त खाताहरुमा लुकाई छिपाई राखेको पुष्टि भएको। ▪ त्यस्तै, मिसिल संलग्न प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाका पत्रहरू साथ प्राप्त कारोबार विवरण र कागजातहरुबाट अष्ट्रेलियामा रहेका प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ताको नाममा प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थामा रहेको विभिन्न खाताहरुमा रु. १,३९,८४,७९२।१८ जम्मा भएको देखिएकोमा ००-०२९८७-१ नं. को खातामा रु. १,००,०००।—; मिति २०७१/०४/१६ मा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको नाममा रहेको खाता नं. ००-००५८२-२ बाट यो शेयर पुँजी सारेको देखिएको। निजको नाममा रहेका मुद्धती तथा अन्य खाताहरुमा समेत प्रतिवादीहरु काशी प्रसाद गुप्ता र मिता गुप्ताले रकम जम्मा गरेको देखिन्छ। केन्द्रीय प्रहरी विधिविज्ञान प्रयोगशालाको प्रतिवेदनबाट प्रतिवादी मिता गुप्ताको बयानमा भएको दस्तखत र प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ताको नामको खाता खोल्ने आवेदन फारममा भएको दस्तखत एउटै व्यक्तिको भएको भन्ने देखिएको। प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ताले नेपालमा लगानी गर्न र सहकारी संस्थामा खाता खोली रकम जम्मा गर्न कुनै बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट रकम पठाएको खुल्ने प्रमाण कागजात प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले पेस गर्न सकेको देखिँदैन, साथै निजहरुको बैंक खातामा प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ताले अष्ट्रेलियाबाट रकम पठाएको नदेखिएको, अध्यागमन विभागको मिति २०७७/३/११ च.नं. १२२० को पत्रबाट प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ता अष्ट्रेलियाको राहदानी लिई सन् २०१८-११-४ (वि.सं. २०७५/७/१८) मा नेपाल आएको एक महिना पछाडि सन् २०१८/१२/५ (वि.सं. २०७५/८/१९) मा अष्ट्रेलिया फर्किएको भनी खुलाई पठाएको देखिँदा प्रतिवादीहरु काशी प्रसाद गुप्ता र मिता गुप्ताको बयान अनुसार प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ता पटक पटक अष्ट्रेलियाबाट नेपाल आएको भन्ने दावी झुठो देखिएको हुँदा प्रतिवादीहरु काशी प्रसाद गुप्ता र मिता गुप्ताले नै अष्ट्रेलियामा रहेका प्रतिवादी सन्तोष कुमार गुप्ताको नाममा खाता खोली रु. १,३९,८४,७९२।१८ लुकाई छिपाई राखेको पुष्टि भएको देखिएको। ▪ White Collar Crime को रुपमा परिभाषित गैरकानुनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी भ्रष्टाचार गरेको मुद्दामा राष्ट्रसेवकले ओहदाको दुरुपयोग गरी आर्जन गरेको स्रोत नखुलेको सम्पत्ति स्रोत अर्थात कसुरबाट प्राप्त सम्पत्ति (Proceeds of Crime) लुकाई छिपाई राख्ने तथा स्वामित्व वा भोगचलनमा ल्याउने तौरतरिका अनेक हुन सक्दछन्। यस्तो मुद्दामा राष्ट्रसेवकले गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति लुकाई छिपाई राखी भोगचलनमा ल्याउन सक्ने अवस्थालाई सोझै इन्कार गर्न सकिँदैन। अनुसन्धानबाट यस्तो अवस्था देखिसकेपछि सो विषयमा छानबिन नगर्ने वा दावी नै नलिने हो भने परिणामतः भ्रष्टाचार निवारण ऐन,

				भुक्तानीलाई अलग्गै गणना गर्न नमिल्ने र यथार्थमा कुनै राष्ट्रसेवकले अमुक सम्पत्ति कति आर्जन ग-यो भन्ने प्रयोजनको लागि तत्काल कति उसको साथमा वा नियन्त्रणमा छ भन्ने आधारमा मूल्याङ्कन गरिने हो न कि कति थियो वा हुन सक्थ्यो होला भनी अनुमान गर्ने हो। प्रतिवादीको साथमा नरहेको सम्पत्तिलाई कारोबार गरेको देखिएको आधारमा मात्र व्यय तर्फ गणना गर्न मिल्ने नदेखिँदा चेक मार्फत गरेको भुक्तानीलाई गणना गर्न नमिल्ने। **(ट) सहकारीमा रहेको मौज्दातः** यस शीर्षकमा आयोगबाट प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ता र निजको श्रीमती मिता गुप्ताले विभिन्न व्यक्तिहरुको नामबाट प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि. मा खाता खोली कारोबार र सञ्चालन गर्ने हरेको खातामा रहेको मौज्दात रु. १०,४४,४३,७८३।८९ लाई प्रतिवादीको व्ययतर्फ गणना गरिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धमा, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १११ को उपदफा (१) मा "बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको निक्षेप राख्ने व्यक्ति बाहेक अरु कसैको हकदावी लाग्ने छैन।" भन्ने देखिँदा प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि. मा उल्लिखित व्यक्तिहरुको खातामा रहेको निक्षेपको हकवाला उल्लिखित व्यक्तिहरु नै रहेको देखिन्छ। उल्लिखित व्यक्तिहरुको खातामा नगद जम्मा गरिएको होइन। उक्त सहकारी संस्थाबाट प्राप्त स्टेटमेन्ट समेतबाट खगेन्द्र प्रसाद ओझालाई दिएको ऋणको सावाँ ब्याज निजले भुक्तानी गर्न नसकी सहकारी संस्थाको खातामा ग्यारेन्टी स्वरुप देखाइएको रकमसम्म हो भन्ने पुष्टि हुन्छ। यसरी विभिन्न व्यक्तिहरुको खातामा प्रतिवादीले नगद जम्मा गरेको नदेखिएको र उक्त खाताहरुको हकवाला रहेको समेत नदेखिँदा मौज्दात रु. १०,४४,४३,७८३।७२ प्रतिवादीको व्ययतर्फ गणना गरिएको मिलेको नदेखिएको। **(ठ) अष्टांग फाउण्डेशनका अध्यक्ष खगेन्द्र प्रसाद ओझालाई दिएको ऋणः** प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले विभिन्न मितिमा खगेन्द्र प्रसाद ओझालाई श्रीमतीको नामबाट मिति	२०५९ को प्रस्तावनामा उल्लिखित "सर्वसाधारणको सुख, शान्ति र आर्थिक हितको निमित्त समाजमा आर्थिक अनुशासन, नैतिकता र सदाचार कायम राख्न भ्रष्टाचार निवारणका सम्बन्धमा समयानुकूल कानुनी व्यवस्था गर्न" भन्ने मूल मकसद विपरीत हुन जाने देखिएको। ▪ सम्मानित विशेष अदालतले बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १११ को उपदफा (१) मा "बैंक तथा वित्तीय संस्थामा रहेको निक्षेप राख्ने व्यक्ति बाहेक अरु कसैको हकदावी लाग्ने छैन।" भन्ने देखिँदा प्रो-एड बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि. मा उल्लिखित व्यक्तिहरुको खातामा रहेको निक्षेपको हकवाला उल्लिखित व्यक्तिहरु नै रहेको र उल्लिखित व्यक्तिहरुको खातामा नगद जम्मा गरिएको होइन भनी लिएको आधारलाई सिद्धान्तकै रुपमा स्वीकार गर्ने हो भने राष्ट्रसेवकले आफू पदमा बहाल रहेसम्म गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्तिलाई लुकाई छिपाई गरी त्यस्तो सम्पत्तिलाई प्रकट गर्ने, उपभोग गर्ने कार्यले भ्रष्टाचार गर्ने दुषित संस्कृतिको विकास हुने हुनाले समेत कुनै अर्कै प्रयोजनको लागि व्यवस्थित गरिएको बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३ को दफा १११ को उपदफा (१) लाई लिइएको आधार त्रुटिपूर्ण रहेको। ▪ तसर्थ, यस मुद्दामा प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले आफू सार्वजनिक सेवामा रहँदा गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्तिलाई वैद्य बनाउने दुषित मनसायले नै विभिन्न व्यक्तिहरुको नाममा खाता खोली तथा खोल्न लगाई गैरकानुनी सम्पत्ति/रकम लुकाई छिपाई राखेको देखिँदा सम्मानित विशेष अदालतबाट यस शीर्षकमा आयोगबाट प्रतिवादीको व्ययमा कायम गरिएको रु. १०,४४,४३,७८३।७२ रकमलाई गणना नगरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेको। **(आ)** सम्मानित विशेष अदालतबाट **घर निर्माण** रु. ४५,२९,३८८।२६; **जग्गा खरिद** रु. ८८,८६,६५१।—; **अष्टांग एजुकेशन प्रा.लि., अष्टांग फाउण्डेशन प्रा.लि. को शेयर खरिदमा** र **चेकबाट भएको भुक्तानीमा** शून्य अङ्क र **अष्टांग फाउण्डेशनका अध्यक्ष खगेन्द्र प्रसाद ओझालाई दिएको ऋण** रु. १,६०,००,०००।— प्रतिवादीको व्ययमा कायम गरिएकोमा पुनरावेदक/वादीको अन्यथा जिकिर रहेको छैन। प्रस्तुत मुद्दामा आयोगबाट **रु. १६,७२,५६,४९६।८६ (अक्षरेपि सोह्र करोड बहत्तर लाख छपन्न हजार चार सय छयानब्बे र पैसा छयासी मात्र)** बिगो कायम गरिएकोमा माथि विवेचित आधार, कारण र मिसिल संलग्न प्रमाणहरुबाट आयोगको मागदावी तथा जिकिर, प्रतिवादीको जिकिर र सम्मानित विशेष अदालतको मूल्याङ्कन समेतका आधारमा प्रतिवादीले जम्मा **रु. १३,०७,१०,६५३।०४ (अक्षरेपि तेह्र करोड सात लाख दश हजार छ सय तिरपन्न र पैसा चार मात्र)** बराबरको सम्पत्ति गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको पुष्टि भएको देखिन्छ। अतः माथि विवेचित आधार, कारण र मिसिल संलग्न प्रमाणहरुबाट आयोगले कायम गरेको प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको जाँच अवधिको व्यय जम्मा **रु. १४,८८,७८,४०५।७० (अक्षरेपि चौध करोड अठासी लाख अठहत्तर हजार चार सय पाँच र पैसा सत्तरी मात्र)** र जाँच अवधिको वैधानिक आय **रु. १,८१,६७,७५२।६६ (अक्षरेपि एक करोड एकासी लाख सडसाठी हजार सात सय बाउन्न र पैसा छयसाठी मात्र)** देखिएकोले निज प्रतिवादीले **रु. १३,०७,१०,६५३।०४ (अक्षरेपि तेह्र करोड सात लाख दश हजार छ सय तिरपन्न र पैसा चार मात्र)** बराबरको सम्पत्ति गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको पुष्टि भएको देखिन्छ। सम्मानित विशेष अदालतबाट आंशिक वादी दावी पुग्ने ठहर गरी भएको फैसला सो हदसम्म त्रुटिपूर्ण रहेकोले उक्त त्रुटिपूर्ण फैसला बदर गरी प्रस्तुत पुनरावेदन जिकिर बमोजिम प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताले

				२०७१/१२/१८ मा रु. १,००,००,०००।— र सोको ब्याज रु. २८,००,०००।—; खगेन्द्र प्रसाद ओझाको बिल्डिङ्गको डिजाईन ड्रविङ्ग गरे वापत रु. ६,६०,०००।— र रु. १५,४०,०००।— नगद गरी मिति २०७३/११/१२ मा रु. ५०,००,०००।— र मिति २०७२/१२/१० मा नगद रु. १०,००,०००।— गरी जम्मा रु. १,६०,००,०००।— ऋण दिएको कुरा स्वीकार गरी अनुसन्धानको क्रममा बयान गरेको देखिँदा सोही व्यय कायम हुने देखिएको। (ड) प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको जाँच अवधिको व्यय सम्बन्धमा आयोगबाट **रजिष्ट्रेशन दस्तुर** रु. ३५,८७६।७५; **ट्याक्सी खरिद** रु. ७,१०,०००।—; **कर्मचारी सञ्चय कोषको ऋण भुक्तानी** रु. ३,००,०००।— र **बैंक मौज्दात** रु. ४९,०१,९००।१७ कायम गरिएकोमा प्रतिवादीले विवाद गरेको नदेखिँदा वादी दावीकै व्यय गणना कायम हुने देखिएको। (ज)प्रतिवादी काशी प्रसाद गुप्ताको अन्यथा जिकिर रहेकोमा आयोगको दावी बमोजिम नै **अध्ययन खर्च** रु. ५७,७१,९५३।—; **रेमिट्यान्स पठाउँदाको खर्च** रु. २३,३६,३०२।६३ र **पब्लिक कम्पनीको शेयर खरिद** रु. ९,६२,५५०।— प्रतिवादीको व्ययमा कायम हुने गरी सम्मानित विशेष अदालतबाट फैसला भएको देखिएको।	गैरकानुनी रुपमा सम्पत्ति आर्जन गरी अर्का प्रतिवादीहरुका नाममा उक्त गैरकानुनी रुपमा आर्जन गरेको सम्पत्ति राखी भ्रष्टाचार गरेको ठहर गरी आयोगको मागदावी तथा पुनरावेदन जिकिर बमोजिम सजाय गरी सम्पत्ति जफत गरी पाउन मागदाबी लिइएको।